

ιατροσόφια ; καὶ εἰς τί ἄλλο συνίσταται μέρος τῆς ἱατρικῆς εἰ μὴ μόνον εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν πείραν ;

Ταῦτα πρεσβεύοντες, πολλάκις ἐπὶ τῆς πεσούσης δυναστείας εὐχθήμεν καὶ προφορικῶς καὶ δημοσίᾳ τὴν μόρφωσιν ἀνδρῶν εἰδικῶν, ἵνα ἐπασχοληθῶσι σπουδαίως εἰς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο· καὶ ἐὰν μὲν εἰσηκουώμεθα τότε, εἴμεθα πληρέστατα πεπεισμένοι, ὅτι σήμερον ἠθέλαμεν ἔχει καὶ ἡμεῖς μεμορφωμένην τὴν ἐγγώριον ἱατρικὴν μας· μὴ εἰσακουσθέντες δὲ, ἀγνοοῦμεν κατὰ δυστυχίαν πληρέστατα ὡς καὶ αὐτὰ τὰ πρὸ τῶν ποδῶν μας κείμενα πολύτιμα ἱαματικά ὕδατα, καὶ τούτου ἕνεκα, ἐν ᾧ ἐν τῷ τόπῳ ὑπάρχει ἀνεξάντλητος ἱαματικὸς θησαυρὸς, εἴμεθα ὁμῶς ἠναγκασμένοι νὰ μεταχειριζώμεθα τὰ ξενικὰ ἱαματικά ὕδατα καὶ νὰ πέμπωμεν τοὺς ἀρρώστους μας εἰς ξένα καὶ μακρυσμένα ἱαματικά λουτρά. Ἀχ πόσος ἄλλος ἄρᾳ γε πολύτιμος θησαυρὸς ὑπάρχει παρ' ἡμῖν, τοῖς τῶν πάντων σήμερον δυστυχῶς δεομένοις. καὶ τούτου ἕνεκα δίκην ὑπαίτου περιτρέχουσιν εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν πρὸς ἀπόλαυσιν ψυχῶν ;

Περὶ τῆς ἐκ τοῦ βάμβακος εἰσαγωγῆς χρημάτων.

Τὰ εἰσαχθησόμενα ἐντὸς τεσσάρων μηνῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκ τοῦ βάμβακος χρήματα θὰ φθάσωσι, καθ' ἃς ἔχομεν πιθανωτάτας πληροφορίας, τὰ ἐξήκοντα περίπου ἑκατομμύρια δραχμῶν. Δόξα τῷ ἀγίῳ Θεῷ ἡδυνήθη ἅπαξ καὶ ὁ παρημελημένος οὗτος τόπος νὰ εἰσαγάγῃ χρηματικὸν πολὺ πλεότερον τοῦ ἐξαγομένου. Οἶα δὲ θὰ ἦτο ἡ κατάστασις τοῦ τόπου τούτου σήμερον, ἐὰν ἀρχῇθεν ἐπεμελεῖτο ἡ γεωργία, οὔτε τοῦ παρόντος χρόνου εἶναι νὰ ἐξετάσωμεν οὔτε ἡμεῖς ἄλλην τινὰ εὐκαιρίαν παρελείψαμεν ἢ θὰ παραλείψωμεν τοῦ νὰ ὑποδείξωμεν τοῦτο μετὰ τῆς δεούσης περιπαθείας καὶ μετὰ μαθηματικῶν μάλιστα ἀποδείξεων· ἀλλὰ καὶ πάλιν ἃς δοξάσωμεν τὴν Θεῖαν Πρόνοιαν διότι, ἂν καὶ ἀργά, μᾶς ὠδήγησεν ὁμῶς εἰς τὸ ἀληθὲς συμφέρον μας. Ἐρέτος λοιπὸν θὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ Κράτος περὶ τὰ ἐξήκοντα ἑκατομμύρια δραχμῶν, ὥστε ὁ τόπος καὶ ἰδίως ἡ γεωργία δὲν θὰ στερηθῇ χρημάτων, τούναντίον μάλιστα θὰ ἔ-

χει ἄφθονα ταῦτα, ἂν, ὡς ἐλπίζομεν, συστηθῇ τέλος πάντων καὶ ἡ κτηματικὴ Τράπεζα.

Ἐκ τῆς εὐτυχίας ὅμως ταύτης κίνδυνος εἶναι νὰ μὴ ὠφεληθῶμεν ὅσον πρέπει, ἅς μὴ ἐπιστήσωσι τὴν προσοχὴν των εἰς τοῦτο ἅπαντες οἱ φρόνιμοι πατριῶται. Καθὼς δὲ εἰς τὸν πρὸ πολλοῦ πεινῶντα ἄπειρον, ἂν δώσῃ τις διὰ μιᾶς εἰς τὴν διάθεσιν του πολλὰς τροφάς, ἐνδέχεται νὰ τὸν καταστρέψῃ διὰ τῆς πολυφαγίας, οὕτω καὶ εἰς τὴν πρὸ πολλοῦ λιμῶντουσαν παρ' ἡμῖν γεωργικὴν τάξιν ἡ ἀφθονία χρημάτων ἐνδέχεται ν' ἀποβῇ καὶ ἐπιβλαβής, ἂν μὴ ληφθῇ ἡ δέουσα πρόνοια.

Πρῶτον λοιπὸν πάντων ἐξορκίζομεν τοὺς βαμβάκοπαραγωγούς οὐδέποτε ν' ἀποτραπῶσιν ἀπὸ τῆς καλλιέργειας τοῦ πολυτίμου τούτου προϊόντος, ὅσον δήποτε καὶ ἂν βελτιωθῇ χρηματικῶς ἡ κατάστασις των, καὶ οἶαν δήποτε ἔκπτωσιν καὶ ἂν ᾔθελον λάβει εἰς τὴν Εὐρώπῃ τὰ βαμβάκια. Ἄλλως δὲ τοὺς διαβεβαιοῦμεν, ὅτι ἐπὶ τριάκοντα τοῦλάχιστον ἔτη εἶναι σχεδὸν ἀδύνατον τὰ βαμβάκια νὰ φθάσωσι τὴν πρὸ τοῦ Ἀμερικανοῦ πολέμου ἔκπτωσιν· πρῶτον μὲν διότι κατὰ δυστυχίαν τῆς ἀνθρωπότητος ὁ πόλεμος ἐκεῖνος εἰσέτι διαρκεῖ καὶ ἐρημώνει τὸν ἄλλοτε πανευδαίμονα ἐκεῖνον τόπον· δεύτερον δὲ, διότι οἶαν δή ποτε εὐτυχῇ ἔκθασιν καὶ ἂν λάβῃ ὁ πόλεμος, εἶναι σχεδὸν ἀδύνατον νὰ ἐπανέλθωσι τὰ πράγματα εἰς ἣν ἦσαν πρότερον κατάστασιν πρὶν ἢ παρέλθωσι δεκαπέντε τοῦλάχιστον ἀπὸ τῆς σήμερον ἔτη. Κατὰ τρίτον δὲ λόγον, καὶ τούτου γενομένου, ἢ καὶ ἂν παρ' ἐλπίδα νικήσωσιν οἱ ἐφιεμένοι τὴν διατήρησιν τῆς δουλείας ἀθηνωτικοί, ἡ δουλεία, οὐχ ἥττον, κατὰ τὴν κρίσιν τῶν πλείστων πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς Εὐρώπης, κατειργήθη διὰ παντὸς ἀπὸ τῆς Ἀμερικῆς, καὶ οὔτε θὰ ἐπιτραπῇ πλέον εἰς Ἀμερικανὸν νὰ μεταχειρίζηται πρὸς παραγωγὴν τοῦ βάμβακος τὰ ἀνθρώπινα πλάσματα, ὥστε ἡμεῖς σήμερον μεταχειριζόμεθα τοὺς ὄνους, τοὺς βόας, τοὺς ἵππους καὶ τοὺς ἡμιόνους μας.

Καταργηθείσης λοιπὸν τῆς δουλείας, ἡ διὰ τῶν χειρῶν ἐργασία θὰ τιμᾶται καὶ ἐν Ἀμερικῇ περίπου ὅσον τιμᾶται καὶ παρ' ἡμῖν· θὰ ὑπάρχει λοιπὸν ἰσότης περὶ τὴν δαπάνην τῆς παραγωγῆς, καὶ ὁ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει συναγωνισμὸς οὐδέποτε βεβαίως θ' ἀποβῇ πρὸς βλάβην τῆς Ἑλληνικῆς Γεωργίας. Κατὰ τὴν ἔκπτωσιν τῆς τιμῆς λοιπὸν ἕνεκα τῆς ἐν τῇ Ἀμερικῇ ὑπαρξίας ἄχρι τοῦδε δουλείας οὐδένα σχεδὸν κίνδυνον διατρέχουν οἱ βαμβάκοπαραγωγοὶ ἐν Ἑλλάδι. Κίνδυνος ὅμως μέγας εἶναι μὴ ἀντικαταστήσωσιν οἱ μᾶλλον ἡμῶν πεπολιτισμένοι λαοὶ

πανταχοῦ σχεδὸν τὰς ἀνθρωπίνους χεῖρας διὰ μηχανῶν, καὶ τότε κατὰ δυστυχίαν δὲν δυνάμεθα νὰ συναγωνισθῶμεν ἡμεῖς, διότι τὴν ἐργασίαν εἴκοσι καὶ τριάκοντα σκαλιστάδων π. χ. ἐνδέχεται νὰ τὴν ἐκτελέσῃ ἐν Ἀμερικῇ εἰς τεχνίτης, ὠπλισμένους διὰ μιᾶς μηχανῆς, καὶ εἰς τοῦτο ἐφιστῶμεν σπουδαίως τὴν προσοχὴν τῶν θαυματοποραγωγῶν.

Διὰ νὰ προληφθῇ δὲ ὁ κίνδυνος οὗτος ἐν μέσον θεωροῦμεν κατ'ἀλλήλον τὸν *συνεταιρισμόν*. Καὶ πρῶτον πάντων ἐξορκίζομεν ἅπαντας τοὺς θαυματοποραγωγούς νὰ γείνωσι μέλη τῆς ἤδη συστηθείσης ἐν Ἀθήναις κεντρικῆς γεωργικῆς ἐταιρίας. Κατὰ δεύτερον δὲ λόγον θεωροῦμεν ἀναγκαῖον νὰ συνεταιρισθῶσι καὶ οὗτοι κατὰ δήμους ἢ κατ' ἐπαρχίας, νὰ καταβάλλωσι ποσοστὸν τι ἐκ τῆς ἐφετεινῆς ἐσώδιας τῶν, νὰ σχηματίσωσιν ἐταιρικὸν ταμεῖον καὶ ἐκ τοῦ ταμείου τούτου νὰ πέμψῃ ἐκάστῃ ἐταιρίᾳ ἓνα νοήμονα θαυματοποραγωγὸν νὰ ταξειδεύσῃ εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ εἰς ἄλλους θαυματοφόρους τόπους, ἵνα συλλέξῃ πληροφορίας περὶ τῆς ἐντελεστεράς καλλιιεργείας τοῦ πολυτίμου τούτου προϊόντος, νὰ ἐπανέλθῃ ἐνταῦθα ἐγκαίρως καὶ νὰ δημοσιεύσῃ ἀμέσως τὰς πληροφορίας του. Ἀναγκαῖον ἐπίσης καθίσταται ὅλαι ὁμοῦ αἱ ἐταιρίαι ἢ ἡ Κυβέρνησις νὰ πέμψωσιν ἀμέσως ἓνα μηχανικὸν εἰς τὴν Ἀγγλίαν· οὗτος δὲ κύριον καθήκον του πρέπει νὰ ἔχῃ, τὸ νὰ σπουδάσῃ ὅλας τὰς ἀχρι τοῦδε ἐπινοηθείσας πρὸς τοιαύτην χρῆσιν μηχανάς, νὰ δημοσιεύῃ διὰ τῶν Ἑλληνικῶν ἐφημερίδων τὰς συντελεστικωτέρας καὶ τὰς μᾶλλον εὐχρήστους παρ' ἡμῖν, καὶ νὰ προμηθεύῃ ἀμέσως διὰ τοιούτων τοὺς αἰτοῦντας. Ἡ πρὸς τοῦτο δαπάνη μιᾶς ἐταιρίας, μιᾶς ἐπαρχίας ἢ ἐνὸς δήμου ἢ τῆς Κυβερνήσεως δὲν εἶναι μεγάλη, παραβάλλομένη πρὸς τὴν προσδοκωμένην ὠφέλειαν. Ἄλλως ἂν ἀμελήσωμεν τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου ἔργου, κίνδυνος εἶναι μετ' οὐ πολὺ νὰ μὴ δυνάμεθα νὰ συναγωνισθῶμεν με' ἄλλους λαούς, προμηθευομένους ἀμέσως καὶ μεταχειριζομένους ἤδη πάσας τὰς τοιαύτης φύσεως μηχανάς.

Εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι τοῦτο θὰ ἦναι ἐν τῶν σπουδαιοτέρων μελημάτων καὶ τῆς ἄρτι συστηθείσης γεωργικῆς ἐταιρίας· ἀλλὰ ταύτης τὸ συμβούλιον εἰσέτι δὲν ἐξελέχθη, οὔτε ἐσυζητήθη ἔτι ἐν τῇ Ἐθνοσυνελεύσει τὸ περὶ παραχωρήσεως ἐθνικῶν γαιῶν νομοσχέδιον, καὶ ἄνευ τῶν γαιῶν τούτων ἀμφιβάλλομεν πολὺ ἂν θὰ δυνηθῇ νὰ ἐκπληρώσῃ πάσας τὰς εὐχὰς τοῦ ἔθνους ἢ ἐταιρία· ἄλλως δὲ αὕτη μόνις θ' ἀρχίσῃ τῶν ἐργασιῶν τῆς περὶ τὰ τέλη φθινοπώρου, ὃ δὲ καιρὸς κατεπείγει, καὶ δὲν πρέπει

νὰ μείνωσι μὲ τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας οἱ βαμβακοπαραγωγοί.

Ἔτερον σπουδαιότατον μέλημα τῶν βαμβακοπαραγωγῶν, ἡ τῶν περὶ τοῦτο τοπικῶν ἐταιριῶν εἶναι τὸ νὰ συγκοινωνήσωσιν μὲ τοὺς λιμένας οἱ μὴ παραθαλάσσιοι δῆμοι, ὅσον ἔνεστι τάχιον δι' ἀμαξωτῶν ὁδῶν, ἵνα μεταφέρωσι δι' αὐτῶν τοὺς βάμβακας τῶν ὀλιγοδαπανώτερον εἰς τὰ παράλια, καὶ μὴ καταξωδεύωνται, μεταφέροντες τὰ πολύτιμα προϊόντα τῶν ἐπὶ ὤμων ὄνων. Εἰς τοῦτο δὲ πρέπει νὰ σπεύσωσιν ὅσον τάχιον, διότι εἶναι καὶ αἶσχος νὰ δαπανῶνται εἴκοσι λεπτὰ εἰς ἐκάστην ὁκάν βάμβακος πρὸς μεταφορὰν αὐτοῦ ἐκ Λειβαδίας εἰς Πειραιᾶ, ἐνῶ ἡ Λειβαδία ὀλίγας μόνον ὥρας ἀπέχει τῶν παραλίων τῆς Ἰτέας ἢ τῆς Δομπρένας. Καὶ ταῦτα μὲν θεωροῦμεν ἀναγκαῖα πρὸς ἐξασφάλησιν τῆς τιμῆς καὶ τῆς εἰσωδίας τοῦ πολυτίμου τούτου προϊόντος.

Περὶ δὲ τῆς καλῆς χρήσεως τῶν χρημάτων τῶν δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην ν' ἀκούσωσι συμβουλὰς παρ' ἡμῶν οἱ βαμβακοπαραγωγοὶ καὶ ἰδίως οἱ κυρίως γεωργοί. οὐχ ἥτον ὅμως καθήκον ἡμῶν θεωροῦμεν νὰ τοὺς ἐξορκίσωμεν νὰ κλείσωσι τὰς πύλας τῶν εἰρηνικῶν καὶ πατριαρχικῶν οἰκιῶν τῶν εἰς τὴν ὁσῶ ματαίαν τοιοῦτω καὶ ὀλεθρίαν πολυτέλειαν· διότι ἂν ἅπαζ εἰσέλθῃ αὕτη, εἶναι ἀδύνατον ν' ἀνθέξῃ ἡ πολύτιμος γεωργικὴ τάξις καὶ διπλάσιον τοῦ ἐφετινοῦ βάμβακος κατ' ἔτος ἂν ἤθελε παράγῃ, καὶ εἰς διπλάσιαν τῆς ἐφετινῆς τιμὴν ἂν ἤθελε τὸν πωλῇ. Ἀλλ' ὅσον ἀναγκαῖον εἶναι ν' ἀποφύγωσιν ὡς πανοῦκλαν τὴν πολυτέλειαν, τοσοῦτον κατεπεῖγον σχεδὸν καθίσταται τινὲς τῶν γεωργῶν μας νὰ βελτιώσωσι κατὰ τι τὸ εἶδος τοῦ βίου τῶν. Καὶ πρῶτον πάντων οὐδεὶς ἄνθρωπος δὲν πρέπει νὰ καταδέχεται νὰ συγκοιμᾶται καὶ συνδιαιτᾶται μὲ τὰ ἄλογα ζῶα· ἀνάγκη λοιπὸν ἕκαστος γεωργὸς νὰ κατοικῇ ξεχωριστὰ ἀπὸ τὰ ζῶα· ἀνάγκη νὰ κατασκευάζῃ καὶ ἐστίαν ἐν τῇ κατοικίᾳ του καὶ ἐν ἡ δύο παρέθυρα, ἵνα ἐξέρχεται εὐκόλως ὁ καπνὸς καὶ ἀερίζεται ἡ οἰκία. Ὑγιεινὸν δὲ εἶναι νὰ κοιμᾶται οὐχὶ ἐπὶ τῆς γῆς, ὥσπερ τὰ ἄλογα ζῶα, ἀλλὰ τοῦλάχιστον ἐπὶ σανίδων· καλὸν δὲν εἶναι ἐπίσης ἐπ' αὐτῶν νὰ ἔχῃ ἐστρωμένα καὶ ἄχυρά τινα ἢ ψάθαν, τὰ ὅποια κατ' ἔτος τοῦλάχιστον καλὸν εἶναι νὰ ἀνανεώνῃ· ἀναπόφευκτον καθίσταται ἐπίσης νὰ τρώγῃ καὶ μίαν ἢ δύο φορὰς καθ' ἑβδομάδα κρέας, καὶ τοῦτο νὰ γίνηται πάντοτε κατὰ τὰς μὴ νηστευσίμους ἡμέρας· ἄς προσέξωσι δὲ πολὺ οἱ γεωργοὶ τῆς Ἑλλάδος νὰ μὴ καταδεχθῶσιν ποτε ν' ἀλλάξωσι κατὰ τὸ παραμικρὸν τὴν ἐνδυμασίαν

των· τὸ ἐντόπιον βαμβακερὸν πανί, τὸ ἐντόπιον δύμητον, ἢ σαγάκι εἶναι ἀσυγκρίτως ὑγιεινότερα ὅλων τῶν ταντελῶν, καὶ ὅλων τῶν μεταξωτῶν τοῦ κόσμου ὑφασμάτων, ἀρκεῖ μόνον τὰ ἐνδύματά των νὰ ᾔναι πάντοτε καθαρὰ.

Τώρα δέ, ὅτε βεβαίως θὰ εὐπορίσωσιν οἱ χωρικοί, ἃς ἐπιστήσωσιν ὀλίγον τὴν προσοχὴν των καὶ εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων των· ὅσον ἐντιμὸν εἶναι τὸ νὰ διαδέχεται ὁ υἱὸς τοῦ γεωργοῦ τὸ πολύτιμον ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς του, τοσοῦτον αἰσχρὸν εἶναι τὸ νὰ κληρονομῇ καὶ τὴν ἀμάθειάν του· ἐπὶ τῆς νεωνικῆς των ἡλικίας οἱ πατέρες μας ἅπαντες ἦσαν δοῦλοι τῶν τούρκων, οὔτε σχολεῖα τότε εἶχον, οὔτε τρόπους διὰ νὰ μάθουν γράμματα· σήμερον ὅμως, ὅτε εἴμεθα ἐλεύθεροι, εἶναι ἐντροπὴ ὁ υἱὸς τοῦ γεωργοῦ νὰ μὴ γνωρίζῃ τὰ κοινὰ τοῦλάχιστον γράμματα, τὰ ὅποια εὐκολώτατα δύναται νὰ μάθῃ, ἐὰν συχνάζῃ εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ χωρίου του· ἢ τοῦ παρακειμένου χωρίου· τὰ γράμματα εἶναι ἀναγκαῖα εἰς κάθε ἄνθρωπον, ἂν θέλῃ νὰ ᾔναι καὶ ὀνομάζεται λογικός· ἄλλως κατ' οὐδὲν διαφέρει τῶν τῶν ἀλόγων ζώων· αἰωνίως θὰ ᾔναι δοῦλος τῶν γνωριζόντων γράμματα, αἰωνίως θὰ ἐξαπατᾶται ὡς ἀμαθὴς ἀπὸ τοὺς γραμματισμένους κομματάρχας· αἰωνίως θὰ δολιεύωνται τὴν ψῆφόν του, καὶ αἰωνίως θὰ τὸν ἐξαπατᾷ ὁ εἰσπράκτωρ, ζητῶν δύο φορές καὶ τρεῖς τὸν αὐτὸν φόρον· ἃς φροντίσῃ νὰ ἐκπαιδευθῇ κατὰ τι ὁ λαὸς διὰ νὰ μὴ καταπιέζεται καὶ ἀπὸ τοὺς δημάρχους καὶ ἀπὸ τοὺς χωροφύλακας· πρὸ πάντων δὲ ἃς παύσῃ πρὸς Θεοῦ νὰ ὀμιλῇ ἐν τῇ Ἀττικῇ τὴν Ἀλβανικὴν.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

Σμικρόν τι μετὰ τὴν ἀφίξιν τῆς Α. Μ. ἐν Ἑλλάδι δύο τινας ἐξεφράσαμεν δημοσίᾳ εὐχάς, τὴν *ἐρίσχυσιν* τῆς γεωργίας διὰ τοῦ περὶ λειξιδίων δενδροφυτείας καὶ κτηνοτροφίας φυλλαδίου ἡμῶν, καὶ τὴν *ἀνεύρεσιν* ὑδάτων διὰ τοῦ περὶ τῶν ἐν τῇ Ἀττικῇ ποσίων καὶ ποτιστικῶν ὑδάτων. Ἡ εὐμενὴς ὑποδοχὴ, τῆς ὁποίας ἡξιώθησαν ἀμφότερα τὰ προχειρότατα ἡμῶν ἔργα ἐκεῖνα μᾶς παρέσχε μὲν πολλὰς χρηστὰς ἐλπίδας περὶ ταχείας ἐκπληρώσεως τῶν εὐχῶν μας καὶ συνετέλεσε μεγάλως εἰς